

Asia: VN/25323/2021

Luonnos valtioneuvoston huoltovarmuusselonteoksi

Lausunto Utlåtande

Lausunnot lukuun 1. Johdanto

Utlåtande om kapitel 1 Inledning

Keski-Pohjanmaan liitto kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto valtioneuvoston huoltovarmuusselonteon luonnokseen.

Keski-Pohjanmaan liitto toteaa, että johdantokappaleessa on riittävästi kuvattu selonteon keskeinen sisältö ja annettu asiasta tärkeimmät määritelmät. Huoltovarmuusselonteon tarpeellisuuden osalta on keskeiseksi perusteeksi nostettu covid-19-tilanne. Hiukan myöhemmin johdannossa on mainittu myös mahdollinen Suomen Nato-jäsenyys ja muuttunut turvallisuusympäristö. Keski-Pohjanmaan liitto esittää johdannon neljännen kappaleen alkuun liitettävän covid-19 tilanteen lisäksi myös turvallisuusympäristön muutos, koska ne molemmat ovat yhdessä ja erikseen lisänneet huoltovarmuuden merkitystä myös Suomessa, riippumatta Nato-jäsenyydestä.

Viranomaisten toimivaltuuksien laillisuusperustetta käsittelevään kappaleeseen Keski-Pohjanmaan liitto toteaa, että poikkeusoloissa ja sodan tilassa viranomaisten toimivaltuuksia säätelee valmiuslain lisäksi myös puolustustilalaki (1083/1991), jota ei ko. kohdassa mainita lainkaan. Sodan tilassa huoltovarmuudella ja sen ylläpitämisellä on erityisen korostunut merkitys, joten se tulisi myös ottaa huomioon selonteon käsittelyssä. Muussa tapauksessa sodan tilaa koskevat huoltovarmuuslinjaukset tulee selonteon johdannossa rajata käsiteltäväksi muussa asiayhteydessä. Lainsäätäjän tulee harkita, miten sodan tilaa koskevat VN:n linjaukset annetaan julki ja miten ne liitetään yhteen nyt valmistelussa olevan selonteon linjauksiin, jotta vältetään erilaiset linjaukset eri poikkeusolojen tilanteissa.

Lausunnot lukuun 2. Kansainvälinen yhteistyö

Utlåtande om kapitel 2 Internationellt samarbete

Huoltovarmuus ja sen ylläpitäminen on mitä suurimmassa määrin itsenäisten kansallisvaltioiden vastuulla. EU:n primäärioikeus ei muuta tilannetta ja huoltovarmuuden ylläpitämisen on jäsenvaltioiden yksinomisessa toimivallassa. Kappaleessa 2 esitetyt kansainvälisen huoltovarmuusyhteistyön merkitys, sekundäärioikeudelliset asiakirjat ja verkostotyöskentely on merkittävää jäsenvaltioiden varautumisen näkökulmasta, mutta ne eivät edelleenkään poista kansallista vastuuta asiassa.

Keski-Pohjanmaan liitto esittää, että ko. kappaleeseen lisätään selkeästi EU:n primäärisopimuksiin (SEU/SEUT) nojateen jäsenvaltioiden yksinomainen toimivalta ja vastuu huoltovarmuuden ylläpitämisessä.

Lausunnot lukuun 3. Huoltovarmuuden toimintaympäristön kehitys ja sen vaikutukset

Utlåtande om kapitel 3 Utveckling av försörjningsberedskapens verksamhetsmiljö och effekterna av denna utveckling

Keski-Pohjanmaan liitto toteaa, että huoltovarmuuden toimintaympäristön kehitys ja sen vaikutukset ovat riittävällä tarkkuudella kappaleessa kuvattu. Kappaleessa ei kuitenkaan käsitellä lainkaan taloudellisia riskejä, jotka ovat muodostumassa lähiaikojen keskeiseksi riskiksi globaalien talouden toimintahäiriöiden vuoksi. Yhteiskunnan talouden tilan riskien konkreetoituessa saattavat ne johtaa Suomessa myös yritysten toimintaedellytysten heikkenemiseen. Tämä taas muodostaa kansallisen huoltovarmuuden ja varautumisen näkökulmasta selkeän haasteen, koska yritykset ja niiden toiminta ylläpitävät kansallista huoltovarmuutta.

Keski-Pohjanmaan liitto esittää harkittavaksi, tulisiko kappaleessa käsitellä myös taloudelliseen tilanteeseen liittyviä riskejä ja varautumisen perusteita, unohtamatta varautumisen fiskaalista näkökulmaa.

Lausunnot lukuun 4. Kansalaisvarautuminen

Utlåtande om kapitel 4 Medborgarnas beredskap

Keski-Pohjanmaan liitto toteaa, että kappale sinänsä on sisällöltään asianmukainen ja kansalaisvarautumista on käsitelty kappaleessa minimitasolla. Keski-Pohjanmaan liitto näkee, että kansalaisten oman arjen varautumisen ja huolellisen perheenpään periaate tulisi korostetummin nostaa esille kappaleessa. jokaisen perheen ja kansalaisen omaehtoinen varautuminen ja ymmärrys on kuitenkin perusta koko yhteiskunnan kattavalle kansalaisvarautumiselle.

Lausunnot lukuun 5. Huoltovarmuuden toimintamalli

Utlåtande om kapitel 5 Verksamhetsmodell för försörjningsberedskapen

Keski-Pohjanmaan liitolla ei ole lukuun 5 muuta huomautettavaa, kuin se että tulee harkita, tulisiko "Esimerkkejä sektorikohtaisesta varautumisesta ja niiden kehittämistarpeista" siirtää selonteon loppuun erilliseksi liitteeksi selonteon muun osan luettavuuden parantamiseksi.

Lausunnot lukuun 5.1.5 Sektorikohtaisen varautumisen lähtökohtia

Utlåtande om kapitel 5.1.5 Utgångspunkter för den sektorsvisa beredskapen

Ks. edellinen vastaus.

Lausunnot lukuun 6. Sotilaallinen huoltovarmuus

Utlåtande om kapitel 6 Militär försörjningsberedskap

Keski-Pohjanmaan liitto toteaa, että kappaleen 6 sisältö ja teksti on sinänsä ymmärrettävää ja perusteltua. Kiinnitämme huomiota kuitenkin luvun 6 toisen kappaleen sisältöön. Kappaleessa tuodaan korostetusti esille Suomen geopoliittinen asema ja sen aiheuttamat vaikeudet huoltovarmuuden ylläpitämiselle. Keski-Pohjanmaan liitto toteaa, että Suomi on lähtökohtaisesti koko itsenäisyytensä ajan ollut samassa topografisessa asemassa, ja huoltovarmuuden ylläpitämiseen on pyritty löytämään monialaisia ratkaisuja vuosikymmenten saatossa. Siten tilanne ei nykyhetkellä ole ainakaan heikentynyt, ehkä muuttunut haastavammaksi globalisaatiokehityksen vuoksi. Keski-Pohjanmaan liitto myös näkee, että turvallisuusympäristön muutoksen ja mahdollisen Nato-jäsenyyden myötä huoltovarmuuden voisi arvioida helpottuvan pikemminkin kuin vaikeutuvan jo pelkästään Naton artikla 5:n turvalausekkeen ja yhteisen puolustuksen seurauksena. sekä myös topografisesti, kun skandinaviassa Suomi, Ruotsi ja Norja ovat yhteisessä puolustusliitossa.

Keski-Pohjanmaan liitto toteaa, että luvun 6 kappaleen 11 aloituksessa ilmaistu "Sodan ajan puolustuskyky" sijasta parempi ilmaisu olisi "Puolustusvoimien sodan ajan suorituskyky", koska sodan ajan tilanteessa Puolustusvoimilla voi olla muutakin toimintaa kuin puolustuskyvyn ylläpitäminen.

Lausunnot lukuun 7. Huoltovarmuuden kehittämislinjauksia

7.1 Huoltovarmuuden taloudelliset resurssit

Utlåtande om kapitel 7 Riktlinjer för utveckling av försörjningsberedskapen

7.1. Ekonomiska resurser för försörjningsberedskapen

Keski-Pohjanmaan liitto toteaa, että kappaleen sisällön perusteella lukija saa selkeän kuvan huoltovarmuusrahaston keskeisestä merkityksestä huoltovarmuustoimenpiteiden rahoittajana. Toisaalta monet toimenpiteet esim. kansalaisten varautuminen, koulutus, valmiusharjoitukset jne. ovat sellaisia, jotka eri toimijat rahoittavat varautumissuunnitelmansa perusteella ja hallintoyksikkönsä toimenpitein. Tulisikin harkita, tulisiko kappaletta kehittää siten, että kappaleessa ilmastaisiin selkeämmin huoltovarmuustoimenpiteiden rahoittamisen olevan pitkän ajan työtä, johon osallistuvat eri tahot ja toimijat lainsäätäjän esim. valmiuslaissa säädetyllä tavalla. Huoltovarmuusrahaston merkitys korostuu erityisesti materiaalisen varautumisen ja operatiivisen huoltovarmuuden ylläpitämisessä.

Keski-Pohjanmaan liitto esittää harkittavaksi tulisiko alaluvuissa esitetyt tehtävät lihavoidet toimenpiteet kuvat jollain muulla, selkeämmällä tavalla luettavuuden parantamiseksi.

7.2. Huoltovarmuuslainsäädännön ajantasaistaminen

7.2. Uppdatering av försörjningsberedskapslagstiftningen

Alaluvun sisältöön ei ole huomautettavaa.

Keski-Pohjanmaan liitto esittää harkittavaksi tulisiko alaluvuissa esitetyt tehtävät lihavoidet toimenpiteet kuvat jollain muulla, selkeämmällä tavalla luettavuuden parantamiseksi.

7.3. Sektorikohtainen varautumisen ja yhteistyön kehittäminen sekä osaamisen varmistaminen

7.3. Utvecklande av den sektorsvisa beredskapen och det sektorsvisa samarbetet samt säkerställande av kompetensen

Keski-Pohjanmaan liitto toteaa, että kansallisen huoltovarmuuden varautumisen edistäminen ja yhteistyön kehittäminen on tarpeen varmastikin ministeriö-tasolla, mutta niin se on myös alueellisella tasolla. Keski-Pohjanmaan liitto esittää, että kappaleessa käsiteltäisiin myös alueellisen huoltovarmuuden edistämisen tarpeita ja osaamisen varmistamista.

Keski-Pohjanmaan liitto esittää harkittavaksi tulisiko alaluvuissa esitetyt tehtävät lihavoidet toimenpiteet kuvat jollain muulla, selkeämmällä tavalla luettavuuden parantamiseksi.

7.4. Verkostomallin kehittäminen sekä jatkuvan yhteiskunnallisen vuoropuhelun tarve

7.4. Utveckling av nätverksmodellen och behovet av en kontinuerlig samhällsdialog

Keski-Pohjanmaan liitolla ei ole kappaleen sisältöön huomautettavaa.

Lausunnot liitteeseen 1

Utlåtande om bilaga 1

Keski-Pohjanmaan liitto toteaa, että liitteessä esitetyt asiat ovat pääosin esitetty tavalla tai toisella jo varsinaisessa tekstissä. Tulisikin harkita, tuoko liite 1 lisäarvoa varsinaiselle päätteksille.

Muut selontekoa koskevat yleiset kommentit

Övriga allmänna kommentarer om redogörelsen

-

Kaiponen Jyrki
Keski-Pohjanmaan liitto